

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร
โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 4*

AN EVALUATION OF DIAMOND HEALTH PROMOTING SCHOOL
PROJECT OF BAN DONYANG SCHOOL UNDER THE CHIANGRAI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ทองศักดิ์ โพธิ์เกตุ

Thanongsak Phoket

โรงเรียนบ้านดอนแยง

Ban Donyang School, Thailand

E-mail: thanongsak.sak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยใช้ CIPP Model กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้ปกครอง และนักเรียน ปีการศึกษา 2561 รวมจำนวน 173 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านสภาวะแวดล้อม โดยรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านความต้องการจำเป็น ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ โดยรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินงาน (Do) และด้านการตรวจสอบติดตาม (Check) และ 4) ด้านผลผลิต โดยรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ดังนี้ 1) ผลการ

* Received 3 October 2020; Revised 13 October 2020; Accepted 14 October 2020

ประเมินโครงการผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ปีการศึกษา 2561 ทั้ง 19 ตัวชี้วัด และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

Abstract

This objective of research article was to evaluate the context, the input, the process and the products of diamond health promoting school project of Ban Donyang School under the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4 by using CIPP model. Data were collected from 173 samples in the academic year 2018 consist of teachers, school committee, community leaders, local politicians, health promotion staffs, parents and students, through the questionnaires and were analyzed by using the descriptive statistics: percentage, mean and standard deviation. The findings showed that: 1) The results of the projects' context in overall and each side were at the highest level that pass evaluation criteria as follows: Needs, In accordance with the state agency policies and In compliance with objectives project. 2) The results of the projects' input in overall was at the highest level that pass evaluation criteria as follows: Place, Management, Personnel, Media and Equipment were at the highest level and Community participation and Budget were at high level. 3) The results of the project's process in overall and each side were at the highest level that pass evaluation criteria as follows: Act, Plan, Do, Check. And 4) the results of the project's products in overall pass evaluation criteria as follows: (1) the project evaluation result has passed 19 indicators of the Diamond Health Promotion School criteria in the academic year 2018 and (2) the projects' satisfaction evaluation in the overall was at the highest level.

Keywords: Project Evaluation, Diamond Health Promoting School, The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4

บทนำ

แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเกิดจากข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพและสุขศึกษาขององค์การอนามัยโลกที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานด้านอนามัยโรงเรียน (School Health Program) ซึ่งมีหลักการสำคัญ

3 ประการ ได้แก่ สุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education) อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (School Health Environment) และบริการอนามัยโรงเรียน (School Health Service) ไปสู่การส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ในลักษณะการปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานของความคิดริเริ่มร่วมกันของคนในชุมชนในการที่จะส่งเสริมสุขภาพนักเรียนและทุกคนในชุมชนให้มีสุขภาพดีขึ้น ในประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมอนามัยได้รับแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาดำเนินการในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งสำนักส่งเสริมสุขภาพ ได้ยกระดับเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยได้จัดทำเกณฑ์การประเมินระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ คือ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ 3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพของนักเรียน โครงการแก้ไขปัญหานี้ในโรงเรียนและงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน จำแนกเป็น 19 ตัวชี้วัดที่เน้นการวัดผลทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน โดยการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดังกล่าว ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ที่จะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2545)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน พบว่า การส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจถึงวิธีการ เหตุผล และให้การสนับสนุนการนำระบบการส่งเสริมสุขภาพไปใช้ในโรงเรียน (Chilton, R. et al., 2015); (Darlington, E.J. et al., 2017) การได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่น การทำความเข้าใจด้านบริบทของโครงการ องค์ประกอบของโครงการ วิธีการที่ประเมินผลเชิงประจักษ์ (Kontak, JCH. et al., 2017) ซึ่งผลการวิจัยของ Joyce et al. ที่พบว่า การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสุขภาพโรงเรียน ดังนั้นควรมีการประเมินด้านบทบาทของโรงเรียน นโยบาย กระบวนการดำเนินงาน การตรวจสอบด้านสภาพแวดล้อม ผลงานเชิงประจักษ์ และการเทียบเคียงสมรรถนะ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านบริบทโรงเรียนและนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน (Joyce, A. et al., 2016)

โรงเรียนบ้านดอนแยงได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2556 โดยได้ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพภายใต้ 10 องค์ประกอบ 63 ตัวชี้วัด ซึ่งผลการประเมินพบว่า โรงเรียนได้ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2556 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2558 (โรงเรียนบ้านดอนแยง, 2561) และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการ

ดำเนินงานด้านการจัดการขยะและการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน จึงได้แสดงเจตจำนงเข้าร่วมพัฒนาเพื่อรับรองการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรภายใต้มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด ซึ่งเน้นการวัดผลด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนในด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ และด้านผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพนักเรียน โดยโรงเรียนได้นำข้อปรับปรุงและพัฒนาจากการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง 10 องค์ประกอบมาพิจารณา ซึ่งด้านพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนยังพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการกินอาหารในปริมาณมากเกินไป กินขนมกรุบกรอบ รับประทานอาหารไม่ครบ 5 หมู่ รับประทานอาหารในปริมาณน้อย รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ การเล่นเกมมากเกินไป การไม่ออกกำลังกาย และการไม่รักษาความสะอาดของร่างกาย ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนในด้านสุขอนามัยที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน และต้องพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความสะอาด เอื้อต่อการเรียนรู้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน และสร้างสังคมแห่งการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ นักเรียน

โรงเรียนบ้านดอนแยงดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในปีการศึกษา 2559 - 2560 โดยความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการและกิจกรรมตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ผลจากการดำเนินงานพบว่า โรงเรียนได้รับรางวัล คือ 1) รางวัลหมู่บ้าน Zero Waste อันดับ 1 ใน 5 ชุมชนระดับประเทศ ปี พ.ศ.2559 (ประเมินร่วมกับบ้าน วัด โรงเรียน) 2) รางวัลระดับประเทศ (ร่วมกับหมู่บ้านดอนแยง) โครงการลดเมืองร้อนด้วยมือเรา ปีที่ 12 โดยครูและนักเรียนร่วมนำเสนอกิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียน 3) รางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ระดับจังหวัด ปีการศึกษา 2560 4) รางวัล OBEC Best Practice “Set Zero Waste School” จากสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2560 5) รางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2561 6) รางวัลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 4 รางวัล 7) ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานที่ถ่ายทำและเผยแพร่ทางรายการโทรทัศน์ และจัดนิทรรศการต่าง ๆ (โรงเรียนบ้านดอนแยง, 2561)

ดังนั้นเพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างต่อเนื่อง ผู้รายงานจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรโรงเรียนบ้านดอนแยง โดยเลือกรูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจ คือ รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของ (Stufflebeam, D. L., 2003) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่องและให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตเนื้อหา เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของ Stufflebeam (Stufflebeam, D. L., 2003) 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินด้านความต้องการจำเป็น ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมในด้านบุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด ด้วยกระบวนการ PDCA ได้แก่ ด้านการวางแผนดำเนินงาน (Plan) ด้านการปฏิบัติการ (Do) ด้านการตรวจสอบ ทบทวน ประเมิน (Check) ด้านการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา (Act) และ 4) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร สรุปความสำเร็จที่ได้รับ และประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

1.2 ขอบเขตระยะเวลา ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 - 2561

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 81 คนและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 - 6 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 67 คน รวมจำนวน 173 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินวิจัย คือ แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์สอน

ด้านการบริหารการศึกษา การวัดและประเมิน การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการศึกษาไม่ต่ำกว่า 15 ปี จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนกและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับก่อนนำไปใช้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แจกแบบประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมจำนวน 25 คน และได้รับกลับมาทั้ง 25 ฉบับ

4.2 แจกแบบประเมินความพึงพอใจ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และผู้ปกครองนักเรียน รวมจำนวน 106 คน และได้รับกลับมาทั้ง 106 ฉบับ

4.3 แจกแบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 67 คน โดยมอบหมายให้ครูประจำชั้นชี้แจงพร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบประเมินให้นักเรียนทราบ และให้ตัวแทนห้องเป็นผู้รวบรวมแบบประเมินและนำส่งผู้ประเมิน ได้รับกลับมาทั้ง 67 ฉบับ

4.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง 173 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ผลด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

5.2 ใช้การประเมิน 2 ระดับ คือ ผ่าน และไม่ผ่าน เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ผลการประเมินโครงการด้านสภาวะแวดล้อม

ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.12) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ปรากฏว่า ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความต้องการจำเป็น ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.12) รองลงมา ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.19 และ ด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.24) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินโครงการด้านปัจจัยเข้า

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.31) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.29) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.39) ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.37) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.34) และ ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.29) ตามลำดับ

3. ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ

ผลการประเมินด้านกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.04) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ สำหรับผลการประเมินเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.02) ด้านการวางแผน (Plan) ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.14) ด้านการดำเนินงาน (Do) ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.14) และด้านการตรวจสอบ ติดตาม (Check) ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.10) ตามลำดับ

4. ผลการประเมินโครงการด้านผลผลิต

4.1 ผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยคณะกรรมการประเมินรับรองโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่า โรงเรียนบ้านดอนแยงผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 19 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง ตัวชี้วัดที่ 2 มีการจัดตั้งชมรมสุขภาพที่มีแกนนำนักเรียนรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่ 3 มีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน ตัวชี้วัดที่ 4 ภาวะโภชนาการ ประกอบด้วย นักเรียนมีน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง (W/H)

เกินเกณฑ์ (เริ่มอ้วนและอ้วน) และนักเรียนมีส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (H/A) ต่ำกว่าเกณฑ์ (ค่อนข้างเตี้ยและเตี้ย) ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนไม่มีฟันแท้ผุ อุด และถอน ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนอายุ 7 - 18 ปี มีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (Health Related Physical Fitness) ผ่านเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่ 7 นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับการดูแลช่วยเหลือ ตัวชี้วัดที่ 8 นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านสุขภาพอนามัยทางเพศ ตัวชี้วัดที่ 9 การสูบบุหรี่ในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 10 นักเรียนที่มีสายตาและการได้ยินผิดปกติได้รับการแก้ไข ตัวชี้วัดที่ 11 มีโครงการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมที่มีความชุกหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพของนักเรียนได้เป็นผลสำเร็จ ตัวชี้วัดที่ 12 น้ำบริโภคปลอดภัยและเพียงพอ ตัวชี้วัดที่ 13 สัมผ่านเกณฑ์มาตรฐาน HAS ตัวชี้วัดที่ 14 มีการจัดหรือจำหน่ายอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการไม่หวานจัด ไม่เค็มจัด และไม่มีไขมันสูง ตัวชี้วัดที่ 15 มีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้บริโภคผักมื้อกลางวันตามปริมาณที่แนะนำ ตัวชี้วัดที่ 16 โรงอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 17 การบาดเจ็บในโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ตัวชี้วัดที่ 18 มีการจัดการปัญหาที่เกิดจากมลภาวะภายนอกโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ และตัวชี้วัดที่ 19 โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81, S.D. = 0.07$) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านดอนแยง มีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88, S.D. = 0.16$) ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน 2 หมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.20$) และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.23$)

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ตามรูปแบบการประเมินทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า โดยรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยด้านความต้องการจำเป็น พบว่า 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน 2) คัดกรอง ฝ้าระวัง

และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน 3) ดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการบริหารจัดการขยะโรงเรียนบ้านดอนแยง (Zero Waste School) อย่างต่อเนื่อง และ 4) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยมีผลการประเมินความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนได้ดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาการศึกษามาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การพัฒนาคุณภาพนักเรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการนั้น การส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต และการที่เด็กนักเรียนมีพัฒนาการทางร่างกายสติปัญญา และจิตใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง ย่อมส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ดังนั้นในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านดอนแยงจึงยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ครอบครัว ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงาน ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนบ้านดอนแยงให้บรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเอกไพทแก้วหอม ที่พบว่าผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ด้านบริบท โดยรวมและรายข้อมีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เป้าหมายของโครงการเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชน และวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน (เอกไพทแก้วหอม, 2557) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลวรรณ อธิมิตขัยกุล ที่พบว่าผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านบริบท มีผลการประเมินโครงการอยู่ในระดับมาก โดยวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนโครงการ และวัตถุประสงค์สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาชาติ (วิไลวรรณ อธิมิตขัยกุล, 2559)

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยเข้า พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนบ้านดอนแยงได้เข้าร่วมการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจนได้รับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองในปีการศึกษา 2556 และปีการศึกษา 2558 และมีความต้องการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงได้แจ้งเจตจำนงเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนเพื่อรับรอง

เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ทั้งนี้ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนให้ครอบคลุมประเด็นการส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และถ่ายทอดนโยบายสู่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนบ้านดอนแยงผู้บริหารมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างจริงจัง คณะครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ และการจัดกิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนและชุมชนยังได้ร่วมระดมทรัพยากรในชุมชน เช่น การระดมทุนเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างเพียงพอปลอดภัย และมีมาตรฐาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานด้านสุขภาพของนักเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอีกด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเอกไพทแก้วหอม ที่พบว่าผลประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมและรายข้อมีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรและนักเรียนมีความรู้เรื่องสุขภาพสามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอาหารกลางวันมีเพียงพอ และห้องพยาบาลมีเวชภัณฑ์และอุปกรณ์เพียงพอต่อนักเรียน (เอกไพทแก้วหอม, 2557) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพิมล จวงโส บุญชม ศรีสะอาด และนุชวันา เหลืองอังกูร พบว่า ผลการติดตามและประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (พรพิมล จวงโส และคณะ, 2559)

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยด้านการวางแผน (Plan) ได้แก่ 1) โรงเรียนกำหนดนโยบายการส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจน 2) โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการและกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน 3) โรงเรียนกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้านการดำเนินงาน (Do) ได้แก่ 1) กิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง และ 2) กิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ 3 มีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน ด้านการตรวจสอบ ติดตาม (Check) ได้แก่ โรงเรียนประเมินตนเองตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินงานหรือดำเนินการไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act)

ได้แก่ โรงเรียนนิเคราะห์และสรุปผลโครงการตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และ โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงานแก่หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะในการพัฒนาและดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนบ้านดอนแยง โรงเรียนได้ดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด โดยโรงเรียนได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 มีการประเมินตนเองโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินการหรือดำเนินงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กำหนดแนวทางการพัฒนา จัดทำแผนปฏิบัติการ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน รูปแบบกิจกรรมดำเนินงานตามแผนงานโครงการที่กำหนด มีการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัด ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนข่าวสาร การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน การปรับแผนงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงาน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนและให้ความช่วยเหลือโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้การพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนบ้านดอนแยง ประสบความสำเร็จ และนักเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม สามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ และนักเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรรัตน์ พึ่งน่วม ที่ได้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยปริมาณอาหารเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน อาหารที่จำหน่ายให้กับนักเรียน มีความสะอาด (อมรรัตน์ พึ่งน่วม, 2556) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลวรรณ อธิมติชัยกุล ที่พบว่าประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการมีผลการประเมินโครงการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการวางไว้ รายงานผลข้อมูลจำนวนเด็กที่มีปัญหาทางสุขภาพปัญหาทางสุขภาพ 3 เดือน และนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินโครงการตรงตามแผนปัญหาทางสุขภาพทุก 3 เดือน ตามลำดับ (วิไลวรรณ อธิมติชัยกุล, 2559)

4. จากผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด ปีการศึกษา 2561 ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 19 ตัวชี้วัด ส่งผลให้โรงเรียนบ้านดอนแยงได้รับรางวัลและเกียรติบัตรจากการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 4 ทั้งหมด 9 รางวัล และได้

ถอดบทเรียนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในงานประชุมวิชาการเครือข่ายเด็กไทยสุขภาพดี ปี 2562 และขยายผลสู่ชุมชน ได้แก่ เป็นสถานที่ถ่ายทำและเผยแพร่รายการโทรทัศน์ช่อง 10 โทรทัศน์รัฐสภา รายการส่องท้องถิ่นไทย แพร่ภาพออกอากาศเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2560 ช่อง NBT รายการข่าวภาคเหนือ แพร่ภาพออกอากาศเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2560 ช่อง Thai PBS รายการ สารคดีร่วมเปลี่ยนโลกด้วยชุมชน คนท้องถิ่น และรายการสุขสาธารณะ กระทรวงสาธารณสุข และได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมจัดนิทรรศการ “การประชุมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาวิชาการ สร้างมูลค่านวัตกรรมเด็กวัยเรียน วัยรุ่นระดับภาคเหนือ ประจำปี 2562” ณ โรงแรมปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ ในหัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน จัดโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้เพราะการพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด โรงเรียนบ้านดอนแยงได้ดำเนินโครงการตามหลักการบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (Quality Circle) ในปีการศึกษา 2559 - 2560 และได้จัดทำเอกสารตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด 19 ตัวชี้วัดเพื่อรับรองการตรวจประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในปีการศึกษา 2561 ผลการประเมิน พบว่า โรงเรียนบ้านดอนแยงมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และได้รับรางวัล โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ระดับจังหวัด ปีการศึกษา 2560 และรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2561 ทั้งนี้โรงเรียนควรรักษามาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างต่อเนื่อง โดยแจ้งความจำนงเข้ารับการประเมินเพื่อรับรองการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรทุก ๆ 3 ปี ผลการพัฒนาดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เช่น นักเรียนได้ศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้จริงด้านการจัดการขยะและการทำเกษตรตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และฝึกประสบการณ์การทำเกษตรปลอดสารพิษในโรงเรียนเพื่ออาหารกลางวัน สามารถเผยแพร่ความรู้และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ นักเรียนได้รับการปลูกฝังเรื่องวินัยการทิ้งขยะและการคัดแยกขยะและการจัดการขยะในโรงเรียน นักเรียนได้รับการเจาะเลือดตรวจหาสารพิษในร่างกาย ตรวจสุขภาพช่องปากและฟันจากทันตกรรมโรงพยาบาลเทิง นักเรียนกลุ่มเสียงและกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ นักเรียนได้รับประทานอาหารและอาหารว่างในโรงอาหารที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน สะอาด และถูกสุขลักษณะ และนักเรียนมีรถบริการรับ - ส่งเพื่อความปลอดภัยในการเดินทางมาโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการมีสุขภาพดี และความจำเป็นในการพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ถูกต้องตั้งแต่เด็ก การดำเนินงานดังกล่าวจึงเกิดขึ้นจากการสนับสนุนและการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นในการวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และหาแนวทางการพัฒนา

เพื่อนำไปสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน กำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน มาตรการต่าง ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน รูปแบบกิจกรรม การติดตามประเมินผล การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการรายงานผลการปฏิบัติการให้ชัดเจน รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายระดับท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ประสบการณ์ แหล่งทรัพยากร และร่วมดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

จากผลการประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เพราะว่าการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชรของโรงเรียนบ้านดอนแยง เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยทุกฝ่ายร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หาแนวทางพัฒนา กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน กำหนดกิจกรรม ร่วมกันดำเนินงาน และติดตามประเมินผล จนทำให้การดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง ประสบความสำเร็จจนได้รับการรับรองการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร ระดับประเทศ ซึ่งรับรอง ณ 1 ตุลาคม 2561-1 ตุลาคม 2564 และผลการดำเนินโครงการส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาพ มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม มีความตระหนัก มีวินัยด้านการรักษา สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรรัตน์ พึ่งนวม ที่พบว่าการคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในภาพรวมและรายข้อมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (อมรรัตน์ พึ่งนวม , 2556) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรีน ผุยบุโรย ที่พบว่า ผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนโนนสีดาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียน โดยรวมผลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (กรีน ผุยบุโรย, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร โรงเรียนบ้านดอนแยง ด้านภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด โดยผลการประเมินโครงการผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดับเพชร ปีการศึกษา 2561 ทั้ง 19 ตัวชี้วัด และผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริม

สุขภาพพระดับเพชรให้ประสบความสำเร็จนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นขับเคลื่อนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมในวิเคราะห์ปัญหา การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัญหาที่เหมาะสม ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพนักเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และควรเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกโรงเรียน เช่น นักวิชาการสาธารณสุข นักประเมินที่มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะด้านการประเมิน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลจากการประเมินที่แท้จริง และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2545). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรีน ฝุยปูโรย. (2557). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนโนนสีดาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรพิมล จวงโส และคณะ. (2559). การติดตามและประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 22 (ฉบับพิเศษ), 186 - 195.
- โรงเรียนบ้านดอนแยง. (2561). รายงานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้ดีแห่งชาติ โรงเรียนบ้านดอนแยง. เชียงราย: โรงเรียนบ้านดอนแยง.
- _____. (2561). รายงานตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนผ่านการประเมินรับรองการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง. เชียงราย: โรงเรียนบ้านดอนแยง.
- วิไลวรรณ อิมิตชัยกุล. (2559). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อมรรตน์ พึ่งน่วม. (2556). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เอกไพฑ แก้วหอม. (2557). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน

2562 จาก [http://61.19.238.50/StudentServe/input/thesis/\[1\]\[100916121142\].pdf](http://61.19.238.50/StudentServe/input/thesis/[1][100916121142].pdf)

- Chilton,R. et al. (2015). Health Promotion in Schools: A Scoping Review of Systematic Reviews. *Health Education*, 115(3-4), 357 - 376.
- Darlington, E.J. et al. (2017). Implementation of a Health Promotion Programme: A Ten-Year Retrospective Study. *Health Education*, 17(3), 252-279.
- Joyce, A. et al. (2016). Evaluating for impact: what type of data can assist a health promoting school approach? *Health Promotion International*, 32(2), 403 - 410.
- Kontak, JCH. et al. (2017). The picture of health: examining school-based health environments through photographs. *Health Promotion International*, 32(2), 322 - 330.
- Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP Model for Evaluation, In *International Handbook of Educational Evaluation*, Part I. Dordrecht: Springer.